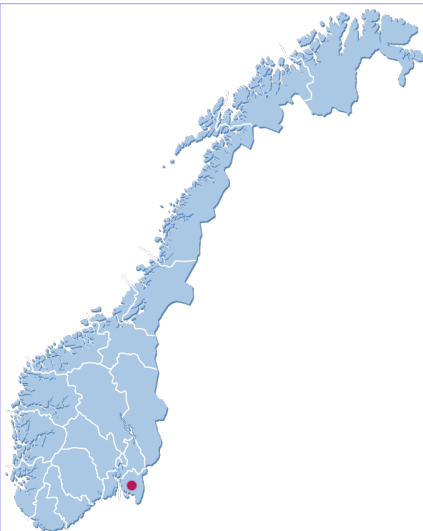
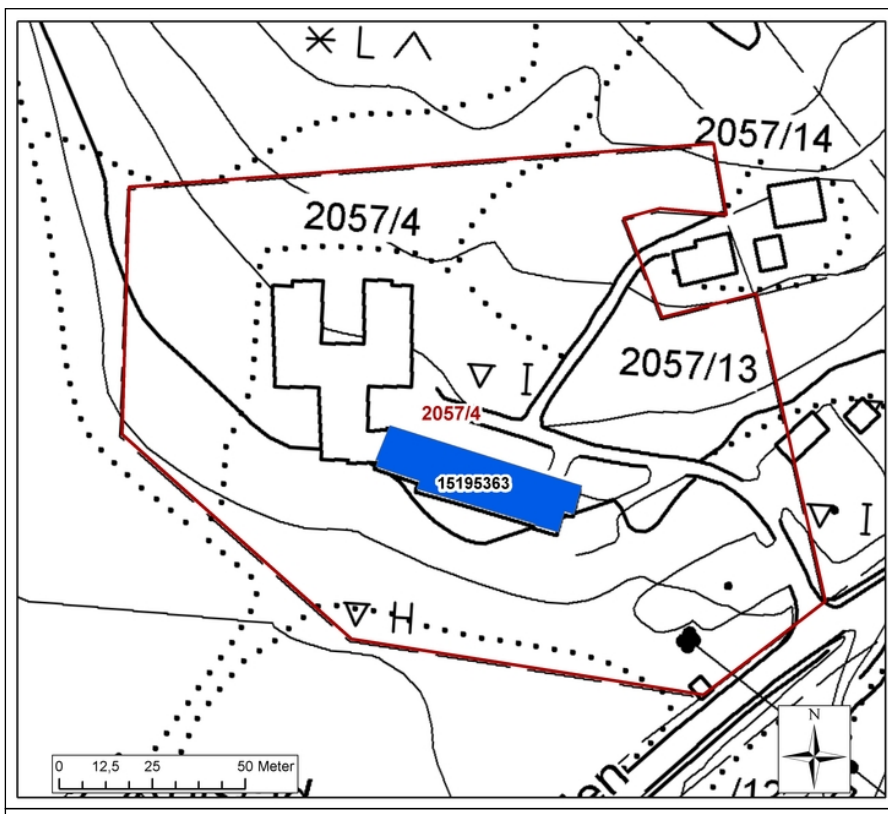




Bygnings- og eiendomsdata

Fylke: Østfold
 Kommune: 105/Sarpsborg
 Opprinnelig funksjon: Psykiatrisk pleiehjem
 Nåværende funksjon: DPS
 Foreslått vernekategori: Verneklasse 1, fredning
 Totalt antall bygg: 6



Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
9902507	105-03-02 DPS, tidl. pasientbolig/hybelbygg	1966	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør	15195396	2057/4

Vern kompleks

Formål: Formålet med vernet er å bevare bygningen som representativt eksempel på små psykiatriske institusjoner fra etterkrigstiden. Vernet skal sikre bygningens arkitektur, materialbruk og detaljering.

Begrunnelse: Kolstad er et sted med langvarige institusjonstradisjoner: fra fattiggård på 1880-tallet til, pleiehjem for sinnssyke og åndssvake på 1920-tallet, til DPS i dag. Anlegget fra midten av 1960-tallet kan sees som arvtakeren til de tidligere virksomhetene og har både tidstypisk og representativ utforming. Bygningen har kulturhistorisk verdi som eksempel på en institusjonstype som har vært vanlig mange steder i landet. Eksteriør, og til dels interiør, er relativt autentisk.

Omfang: Vernet omfatter bygningens eksteriør.

Beskrivelse kulturmiljø

Kolstad ligger relativt isolert i et landbruksområde i Øvre Tune i Sarpsborg, et område med langvarige tradisjoner for ulike former for institusjonsvirksomhet. Tune fattighjem ble opprettet her på gården Delin, like nedenfor dagens anlegg, i 1887. Fattiglemmene kunne da være både barn og eldre. Da det ble opprettet særskilte hjem for disse kategoriene trådte behovet for særskilte institusjoner for sinnssyke som ikke trengte asylpleie i forgrunnen og et slikt pleiehjem ble tatt i bruk i 1923, og Kolstad opphørte å være fattiggård. Den isolerte beliggenheten ble oppfattet som positiv for bruken, og virksomheten skulle mest mulig være selvforsynende. Tilknytningen til et gårdsbruk ble da oppfattet som naturlig. Det var i 1932 iallfall to avdelinger ved hjemmet, én for menn og én for kvinner (med 20 pasienter i hver), og det rommet også celler for "farlige" sinnslidende. I bygdeboken omtales ellers pasientene ved denne tiden som "åndssvake og sinnssyke".

Kolstad DPS, som arvtaker til den eldre virksomheten, er idag en psykiatrisk døgningstasjon med 27 sengeplasser. Byggetrinn 1, i dag omtalt som tidl. pasientbolig/hybelbygg, ble oppført i 1966 som psykiatrisk småinstitusjon, og en utvidelse ble fullført i perioden 1973-1993. Virksomheten (som DPS) planlegges flyttet til gamle Halden sykehus.

Eiendomshistorikk

1887: Tune fattighjem ble opprettet på gården Delin.
 1923: Kolstad pleiehjem opprettet.
 1966: Psykiatribygg 1 oppført like bortenfor pleiehjemmet og gårdsbruket.
 1979: Psykiatribygg 2 oppført.
 2007: Planlagt nedlegging.

Verneverdige bygg

Byggnr: 9902507

GAB nr: 15195396

Navn: 105-03-02 DPS, tidl.
pasientbolig/hybelbygg

Oppført: 1966



Utsikten mot sør. Foto: Leif Maliks, Forsvarsbygg.



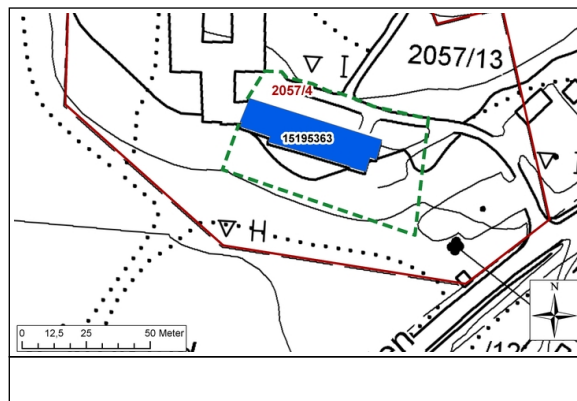
Luftfoto av Kolstad DPS. Foto: Tilh. Sykehuset Østfold/A. Lier.



Tune fattiggård (I skråningen bak og til høyre i bildet ligger dagens DPS) . Foto: Tilveiebragt av Sarpsborg bibliotek.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	HØ Sykehuset Østfold HF
GAB nr:	15195396
Gnr/bnr:	2057/4
Oppført:	- 1966
Byggherre:	Østfold fylkeskommune v/byggenemnda for helsebygg
Arkitekt:	Fylkesarkitekten i Østfold
Opprinnelig funksjon:	Helse/pleie
Nåværende funksjon:	Helse/pleie
Bygningsart:	Sykehus
Regulering:	Uregulert: Reguleringsplan er under arbeid.
Vernestatus:	

**Sammendrag bygningsbeskrivelse**

Pasientbygningen fra midten av 1960-tallet er et svært representativt eksempel på bygningene oppført for psykiatrien i etterkrigstiden. Det var ofte langstrakte huskropper med midtkorridor i én eller to etasjer, ofte slik som på Kolstad i én etasje og sokkeletasje. Bygningene var som regel tilnærmet sørvendt, med pasientrommene i 1. etasje og på solsiden, mens økonomiarealer, bad, etc, lå på nordsiden. Sokkeletasjen ble helst brukt til fellesfunksjoner, aktiviteter og tekniske formål. På Kolstad er fasadene i 1. etasje i tegl, mens sokkelen er pusset, dette var også en vanlig løsning. Rommene med fellesfunksjoner var gjerne markert med utskyttende (risalittaktige) deler, slik at bygningens funksjoner til dels kan leses i eksteriøret. Formspråket er modernistisk og vinduene énrams og takene flate og ofte med en knapp gesims som på Kolstad. Smijernsrekkeverk var ofte brukt dekorativt ved balkonger. På Kolstad er byggherrens, Østfold fylkeskommunes, våpen integrert i rekkeverket.

Sammendrag bygningshistorie

Det har vært en viss psykiatrirelevant virksomhet på stedet i lenger tid. Første bygggetrinn av dagens bygninger er fra 1966, andre fra 1979.

Vern

Formål:	Formålet med vernet er å bevare bygningen som representativt eksempel på små psykiatriske institusjoner fra etterkrigstiden. Vernet skal sikre bygningens arkitektur, materialbruk og detaljering.
Begrunnelse:	Kolstad er et sted med langvarige institusjonstradisjoner, og ikke minst for såkalte åndsvake og sinnssyke. Anlegget fra midten av 1960-tallet er arvtakeren til denne virksomheten og har både tidstypisk og representativ utforming. Bygningen har kulturhistorisk verdi som eksempel på en institusjonstype som har vært vanlig mange steder i landet. Eksteriør, og til dels interiør, er relativt autentisk.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning



Sørfasaden. Foto: Leif Maliks, Forsvarsbygg.



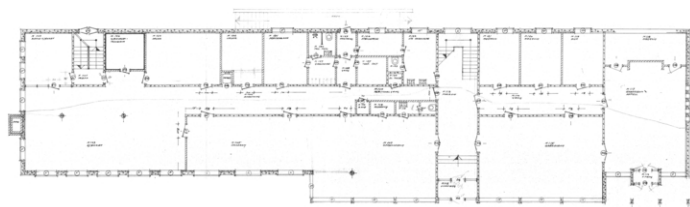
Østveggen. Foto: Leif Maliks, Forsvarsbygg.



Nordfasaden av bygningen. Foto: Leif Maliks, Forsvarsbygg.



Korridor i 1. etasje. Foto: Leif Maliks, Forsvarsbygg.



Plantegning 1. etasje.



Plantegning 2. etasje.